

при участието на секретар-протоколиста Мариана Малканова разгледа в закрито заседание на 28.01.2020 г. конституционно дело № 15/2019 г., докладвано от съдията Гроздан Илиев.

Производството е с основание по чл. 149, ал. 1, т. 1, във връзка с чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Република България (Конституцията) и се намира във фазата на произнасяне по допустимостта на искането по реда на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Делото е образувано на 20.12.2019 г. по искане на Министерския съвет за даване на задължително тълкуване на чл. 126, ал. 2 от Конституцията във връзка със следния тълкувателен въпрос: „В надзора за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори, осъществявани от главния прокурор по чл. 126, ал. 2 от Конституцията, включват ли се случаите, когато прокурор извършва проверки, разследвания и други процесуални действия по сигнали срещу главния прокурор предвид общоприетия правен принцип „никой не може да съди себе си“ като елемент на правовата държава?“

В искането се поддържа, че главният прокурор като едноличен орган е отделна самостоятелна част от структурата на прокуратурата, както и че прокуратурата има специфични функции, изчерпателно изброени в чл. 127 от Конституцията. Основната измежду тях е да следи за спазване на законността като ръководи разследването и упражнява надзор за законосъобразното му провеждане. Вносителят твърди, че един от способите за реализиране на функциите на прокуратурата е да привлича към наказателна отговорност лицата, извършили престъпления и да поддържа обвинението по наказателни дела от общ характер (чл. 127, т. 3 от Конституцията). Отчитайки възприетия от Конституцията принцип на разделение на властите и в съответствие с разбирането за прокуратурата като част от независимата съдебна власт, това нейно правомощие не може да се изземва или ограничава от други органи, включително от органите на съдебната власт. Според вносителя на искането независимостта на прокурорите и следователите се гарантира и от това, че се подчиняват само на закона при вземане на своите решения, свободно изграждат своето вътрешно убеждение, несменяеми са и се ползват от функционален имунитет, а постановените от тях актове не могат да се отменят или изменят от законодателната или изпълнителната власт. На това основание се поддържа, че независимостта на прокуратурата не може да бъде засягана чрез провеждане на

разследването от органи извън структурата на прокуратурата. От друга страна, чл. 126, ал. 2 от Конституцията изрично възлага на главния прокурор, като ръководител на прокуратурата, правомощието да осъществява надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори. Според вносителя конституционният законодател, определяйки правомощието на главния прокурор с това му съдържание, не е целял създаване на такава конституционна уредба, при която главният прокурор, в разрез с принципа за независимостта на прокурорите, да осъществява правомощието по чл.126 от Конституцията и по отношение на прокурора, който извършва разследване или отделни действия по разследването и други процесуални действия по сигнали срещу главния прокурор, както и проверки по сигнали срещу него. Затова вносителят на искането поддържа, че в тази част Конституцията следва да се тълкува, като се съобразяват общоприети правни принципи, един от които е *„nemo iudex in causa sua“* - никой не може да бъде съдия по неговия случай, който е елемент от установения в чл. 4, ал. 1 от Конституцията принцип на правовата държава. Подчертава се, че в тези случаи монополът на прокуратурата, ръководена от главния прокурор, върху публичните обвинения не е абсолютен – допустими са изключения от него с цел предотвратяване на конфликт на интереси.

В заключение вносителят на искането счита, че в случаите, когато са налице основанията за търсене на наказателна отговорност на главния прокурор, той не може да осъществява методическо ръководство и надзор за законност по тези преписки и дела.

За да се произнесе по допустимостта на искането, Конституционният съд съобрази следното:

Съдът е сезиран от Министерския съвет, който е субект на инициатива по чл. 150, ал. 1 от Конституцията, с искане за тълкуване на чл. 126, ал. 2 от Конституцията.

Даването на задължително тълкуване на конституционни разпоредби е в правомощията на Конституционния съд, предоставени му съгласно чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията.

По поставения в искането въпрос е изразено становище от вносителя и са изложени съображения, обосноваващи необходимостта от тълкуване на чл.126, ал. 2 Конституцията. Предметът на искането е питане, което се отнасят към изясняване

точното съдържание на конституционната разпоредба, в която непосредствено се уреждат въпроси на правомощията на главния прокурор.

Според Конституционния съд налице е правен интерес за абстрактно нормативно тълкуване на разпоредба от Основния закон, което е обусловено от наличието на конкретно обоснован проблем, произхождащ от неяснота на конституционна разпоредба и чрез решаването на който се постига конституционно значима цел – да се установи единно разбиране по въпроса, дали в обхвата на правомощията на главния прокурор при упражняване на надзора за законност попада и дейността на прокурора, който ръководи разследването по наказателни дела и преписки за извършени от главния прокурор престъпления. Предпоставките за допустимост на искането в случая са налице, тъй като поставения тълкувателен въпрос, на който разпоредбата на чл. 126, ал. 2 от Конституцията не дава еднозначен отговор, е от значение за изясняване на конституционните правомощия на главния прокурор, чиято дейност е насочена да гарантира правата, свободите и законните интереси на правните субекти, както и за законосъобразното осъществяване на публичната власт. Даването на задължително тълкуване по поставеното тълкувателно питане е от значение да бъде изяснен съществен за законодателния орган и за органите на държавна власт конституционен въпрос. Налице са и обществени очаквания за гарантиране на ефективното и безпристрастното провеждане на разследванията по сигнали срещу главния прокурор.

Съдът не се е произнасял с решение или с определение за недопустимост по предходно искане за тълкуване на чл. 126, ал. 2 от Конституцията във връзка с така поставения тълкувателен въпрос. С Определение № 1 от 26 януари 2006 г. по к. д. № 10 от 2005 г., Конституционният съд е отклонил като недопустимо искането на главния прокурор на Република България за тълкуване на чл. 126, ал. 2 от Конституцията, но по други въпроси, за които е приел, че компетентна да се произнесе е законодателната власт.

Конституционният съд констатира, че искането съдържа необходимите реквизити, които изискват във връзка с неговото сезиране разпоредбите на чл. 17 ЗКС и чл. 18, ал. 2 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС). Водим от горното съдът приема, че искането е допустимо и трябва да бъде разгледано по същество.

С оглед на предмета на направеното искане Конституционният съд счита, че като

заинтересувани институции по делото трябва да бъдат конституирани Народното събрание, президентът на Република България, министърът на правосъдието, Върховният касационен съд, Върховният административен съд, главният прокурор, Висшият съдебен съвет, омбудсманът и Висшият адвокатски съвет.

За писмено становище следва да бъдат поканени Съюзът на юристите в България, Съюзът на съдиите в България, Асоциацията на българските административни съдии, Българската съдийска асоциация, Асоциацията на прокурорите в България, Камара на следователите в България, Фондация Български адвокати за правата на човека.

За писмени правни мнения следва да бъдат поканени проф. д.ю.н. Васил Мръчков, проф. д-р Веселин Вучков, проф. д.ю.н. Георги Митов, проф. д.ю.н. Маргарита Чинова, проф. д-р Гергана Маринова, проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д-р Добринка Чанкова, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Лазар Груев, , проф. д-р Пламен Панайотов, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, проф. д-р Янаки Стоилов, доц. д-р Наталия Киселова, доц. д-р Екатерина Салкова, доц. д-р Христо Паунов, д-р Ивайло Цонков.

По изложените съображения и на основание чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията и чл.19, ал.1 от Закона за Конституционен съд, Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И:

Допуска за разглеждане по същество искането на Министерския съвет за даване на задължително тълкуване на чл. 126, ал. 2 от Конституцията, със следния въпрос: „В надзора за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори, осъществявани от главния прокурор по чл. 126, ал. 2 от Конституцията, включват ли се случаите, когато прокурор извършва проверки, разследвания и други процесуални действия по сигнали срещу главния прокурор предвид общоприетия правен принцип „никой не може да съди себе си“ като елемент на правовата държава?“

Препис от определението да се изпрати на вносителя на искането с указание, че в 30-дневен срок от получаването му може да представи допълнителни съображения по

направеното от него искане.

Конституира като заинтересовани институции по делото Народното събрание, президента на Република България, министъра на правосъдието, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, главния прокурор, Висшия съдебен съвет, омбудсмана и Висшия адвокатски съвет.

Преписи от искането и от определението да се изпратят на заинтересованите институции с указание в 30-дневен срок от получаването им да представят писмени становища.

Отправя покана до Съюза на юристите в България, Съюза на съдиите в България, Асоциацията на българските административни съдии, Българска съдийска асоциация, Асоциация на прокурорите в България, Камара на следователите в България, Фондация Български адвокати за правата на човека, които могат в указания по-горе срок да представят писмени становища.

Отправя покана да представят правно мнение в същия срок до проф. д.ю.н. Васил Мръчков, проф. д-р Веселин Вучков, проф. д.ю.н. Георги Митов, проф. д.ю.н. Маргарита Чинова, проф. д-р Гургана Маринова, проф. д-р Добринка Чанкова, проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Лазар Груев, проф. д-р Пламен Панайотов, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, проф. д-р Янаки Стоилов, доц. д-р Наталия Киселова, доц. д-р Екатерина Салкова, доц. д-р Христо Паунов и д-р Ивайло Цонков.

Преписи от искането и определението да се изпратят на поканените, които в 30-дневен срок от получаването им да представят писмени правни мнения.